

Ghidul de suport la revenire în MOLDOVA

BRD

Biroul
Relații cu Diaspora

Despre ghid

Acest ghid conține informații despre serviciile oferite de stat, oportunități de angajare în câmpul muncii, formare profesională și ghidare în carieră, accesare a fondurilor de stat pentru inițierea unei afaceri și a serviciilor de consultanță în gestionarea afacerii și utilizarea profitabilă a economiilor.

Pe lângă descrierea oportunităților economice, ghidul oferă informații importante despre serviciile care vin să asigure integrarea socială a cetățeanului revenit și familiei acestuia: servicii de (re)integrare a copiilor în instituțiile de învățământ, oportunități de încadrare în sistemul de asigurări sociale și medicale. Informațiile din acest Ghid sunt generalizate. Pentru situații concrete juridice, profesionale, economice sau alte sfaturi, recomandăm o consiliere independentă. Totodată, pentru că serviciile disponibile cetățeanului evoluează mereu, în timp unele informații ar putea să necesite o actualizare.

Biroul relații cu diaspora

INTRODUCERE

Crearea condițiilor favorabile pentru sprijinirea și facilitarea reîntoarcerii cetățenilor în țară este printre obiectivele Guvernului Republicii Moldova. Astfel au apărut programe și servicii speciale, care să le ofere cetățenilor reveniți oportunități pentru dezvoltare și să-i ajute să construiască un viitor acasă.

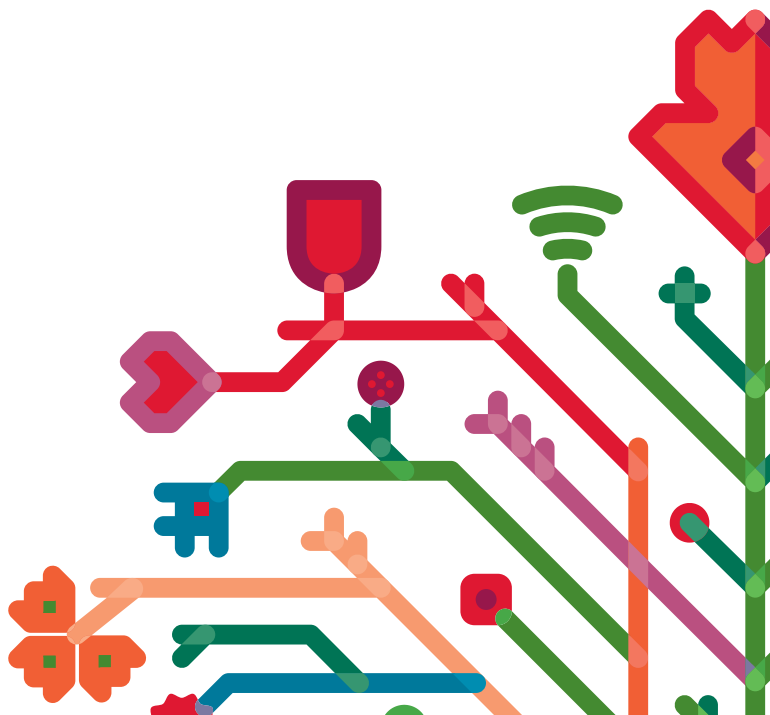
În septembrie 2023 Guvernul a aprobat „Programul național de stimulare a veniturilor și de facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027”. Prin intermediul Programului, urmează a fi facilitat accesul la servicii medicale, sociale și educaționale a persoanelor revenite. În același timp, Programul își propune să susțină persoanele revenite în procesul de lansare a unei afaceri și să creeze mediul potrivit pentru valorificarea experienței diasporei care poate contribui la modernizarea țării și dezvoltarea ei economică. Programul include un plan de acțiuni care stabilește obiectivele și activitățile ce urmează a fi realizate la nivel local și național.

Ghidul este destinat cetățenilor Republicii Moldova care planifică să revină acasă, precum și celor reîntorși de peste hotare. Ghidul își propune să furnizeze exact genul de informații de care cetățenii au nevoie în procesul lor de revenire acasă. Pe lângă descrierea oportunităților economice, Ghidul oferă informații importante despre serviciile care asigură integrarea socială: servicii de (re)integrare a copiilor în instituțiile de învățământ, oportunități de încadrare în sistemul de asigurări sociale și medicale, facilitare a accesului la locuințe.

CUPRINS

Pregătirea revenirii – ce nu trebuie să uitați în străinătate?	8
Capitolul 1 -- Reînnoirea actelor	10
<ul style="list-style-type: none">- Transcrierea actelor- Buletin de identitate- Pașaport- Evidența cetățenilor la adresa de domiciliu și/sau la adresa de reședință temporară- Permis de conducere	
Capitolul 2 -- Echivalarea și continuarea studiilor	20
<ul style="list-style-type: none">- Procedura de înscriere a copiilor la grădiniță- Recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor- Recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate- Recunoașterea și echivalarea actelor de studii postuniversitare pe domeniile de formare profesională „Medicină” și „Farmacie”, obținute peste hotare	
Capitolul 3 -- Angajare	25
<ul style="list-style-type: none">- Oportunități în sectorul public- Alte site-uri utile- Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă- Procedura de înregistrare în calitate de șomer- Formare profesională- Ghidarea în carieră- Stabilirea pensiei	

Capitolul 4 -- Servicii medicale	31
<ul style="list-style-type: none">- Accesul la Sistemul de Sănătate- Asigurarea obligatorie de asistență medicală- Înscrierea și evidența la medicul de familie	
Capitolul 5 -- Locuințe și servicii sociale	36
<ul style="list-style-type: none">- Cumpărarea unei locuințe- Programul "Prima Casă Plus"- Servicii sociale	
Capitolul 6 -- Oportunități de inițiere și dezvoltare a afacerilor	40
<ul style="list-style-type: none">- Programele ODA (Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului)- Acces la finanțare- Suport antreprenorial- Platforme investiționale pentru crearea și dezvoltarea afacerilor- Facilități fiscale și vamale la revenire	
Capitolul 7 -- Familii mixte	56
<ul style="list-style-type: none">- Dreptul de ședere provizorie- Dreptul de ședere permanentă- Aviz pentru reîntregirea familiei cu cetățeni ai Republicii Moldova- Angajarea cetățenilor străini	
Capitolul 8 -- Informații utile	59
<ul style="list-style-type: none">- Sistemul bancar din RM- Sistemul de plăți instant MIA- Sistemul Fiscal din Moldova- Platforme și servicii digitale guvernamentale- Vehicule și viniete	

Pregătirea revenirii – ce nu trebuie să uitați în străinătate?

Întoarcerea acasă e cu certitudine însoțită de emoții frumoase și de bucuria reîntregirii cu familia, rudele și prietenii. În procesul de revenire pot exista și o serie de provocări, legate de practici birocratice, de anumite prevederi sau de legislația care s-a modificat între timp. Acest ghid vă va însoți astfel încât găsirea informației să fie mai simplă, iar provocările mai puține.

Pregătirea pentru revenirea acasă este o etapă importantă care va facilita tranziția și vă va ajuta să vă (re)integrați mai ușor în noul context împreună cu familia Dvs.

Dacă sunteți în proces de pregătire a revenirii și aveți nevoie de asistență juridică și socială, puteți solicita ajutor de la ambasadele și consulatele Republicii Moldova peste hotare.

Înainte de plecare nu uitați să pregătiți și să luați cu Dvs. setul de acte, printre care:

- Documentele de identitate (pașaport, buletin de identitate, certificate de naștere, etc.);
- Contractele de muncă;
- Carnetele de muncă (dacă există);
- Diplomele/Actele de studii obținute în străinătate;
- Actele de calificare;
- Foaia matricolă/certificatul despre reușită (situația școlară) a copilului/copiilor;
- Certificatul de căsătorie;
- Fișa medicală/certificatul despre starea sănătății (după caz).

Aceste acte ar putea fi necesare la angajarea în câmpul muncii, la integrarea copiilor în școală la studii sau la solicitarea unor servicii sociale, medicale.

În cazul în care dețineți acte de stare civilă care nu au fost încă transcrise în registrul de stat al populației Republicii Moldova, e necesar să vă informați de pe site-ul misiunii diplomatice din țara în care vă aflați despre procedura aplicabilă și să o parcurgeți înainte de revenire.

În funcție de tipul actului (în cazul celor care nu sunt acte de stare civilă) și de motivul exact pentru care veți avea nevoie de el, va fi necesară fie apostilarea, fie va fi suficientă traducerea legalizată la notar (care poate fi făcută și în Moldova).

Vă recomandăm să accesați mai multe informații pe pagina Ministerului Afacerilor Externe [aici](#).

De asemenea, puteți contacta misiunea diplomatică a Republicii Moldova din țara în care vă aflați, telefonic sau prin email, pentru a vă consulta cu privire la procedura aplicabilă unui act specific și al utilizării acestuia pe teritoriul țării noastre.

În capitolele de mai jos veți găsi descrierea detaliată a serviciilor oferite de stat și a pașilor necesari pentru a beneficia de acestea. De asemenea, o sursă bună de informare este portalul electronic al serviciilor publice <https://e-services.md/>

CAPITOLUL 1

REÎNNOIREA ACTELOR

Agencia Servicii Publice (ASP) este instituția responsabilă de documentarea populației și prestează un set larg de servicii: înregistrarea nașterii, căsătoriei, divorțului, decesului, eliberarea buletinului de identitate, pașaportului, înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile, identificarea și înmatricularea vehiculelor, etc.

Serviciile se prestează în cadrul **Centrelor multifuncționale ale ASP** care activează după principiul ghișeului unic și amplasate în [fiecare raion/municipiu](#) de pe teritoriul Republicii Moldova. În aceste centre pot fi solicitate mai multe servicii într-un singur loc: servicii de documentare și evidență a populației, înregistrare și licențiere a întreprinderilor, înmatricularea vehiculelor, înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra acestora.

Totodată, mai multe servicii publice sunt disponibile online <http://www.asp.gov.md/ro/servicii/servicii-electronice> sau prin accesarea Portalului Serviciilor Electronice <http://e-services.md>

Pentru a depune o cerere de eliberare a actelor la ASP, trebuie să faceți o programare online, disponibilă la adresa:

<https://programare.asp.gov.md/qwebbook/index.jsp?lang=ro>

TRANSCRIEREA ACTELOR

Transcrierea actelor de stare civilă înregistrate în străinătate

Transcrierea actelor de stare civilă este procedura prin care documentele emise în străinătate pe numele cetățenilor RM sunt înregistrate în Moldova.

Cetățenii Republicii Moldova sunt obligați să declare transcrierea actelor de stare civilă în termen de 6 luni de la întoarcerea în țară sau de la primirea din străinătate a certificatului de stare civilă, a copiei sau extrasului de pe actul de stare civilă.

Se supun procedurii de transcriere următoarele acte de stare civilă:

- actele de naștere;
- actele de căsătorie;
- actele de desfacere a căsătoriei;
- actele de schimbare a numelui și/sau prenumelui;
- actele de deces.

Documentele necesare pentru prestarea serviciului de transcriere

1. Certificatul de stare civilă, extrasul sau copia de pe actul de stare civilă, întocmit în străinătate supra legalizat/apostilat, tradus și autentificat;
2. Actul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova;
3. Copia actului de identitate al cetățeanului străin;
4. Certificatul de stare civilă care confirmă înscrierea datelor despre tată: certificatul de căsătorie, certificatul privind stabilirea paternității sau certificatul care confirmă că datele despre tată au fost înscrise la cererea mamei necăsătorite (la transcrierea actului de naștere al copilului);
5. Documentul care confirmă încetarea/desfacerea căsătoriei anterioare;
6. Copia actului de identitate al persoanei decedate și copiile documentelor de stare civilă care confirmă gradul de rudenie între declarant și decedat (la transcrierea actului de deces);
7. Procura, pentru cazul în care serviciul de stare civilă este solicitat de către o persoană terță.

Informația privind **Transcrierea actului de deces** poate fi accesată la:

<https://www.asp.gov.md/ro/servicii/persoane-fizice/11/119/ig-5>

Cetățenii Republicii Moldova se pot adresa la misiunile diplomatice sau oficiile consulare pentru obținerea actelor de identitate, solicitarea autorizării

emigrării, soluționarea problemelor de cetățenie, etc.

Lista misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova poate fi accesată [aici](#).

BULETIN DE IDENTITATE

Cetățenii cu domiciliul în Republica Moldova sunt obligați să dețină buletin de identitate de la vârsta de 16 ani.

Buletinul de identitate se eliberează în următoarele cazuri:

1. La prima eliberare (minorilor; persoanelor care au obținut pașaportul cetățeanului Republicii Moldova; persoanelor cu vârsta peste 18 ani care nu au avut niciodată acte de identitate);
2. Preschimbarea buletinului de identitate provizoriu sau a actului de identitate provizoriu;
3. Schimbarea, modificarea, rectificarea sau completarea datelor cu caracter personal;
4. Constatarea inexactităților, neconformităților, falsurilor în înscrisurile din documente, furtului de identitate sau a identității false;
5. Schimbarea domiciliului;
6. În caz de schimbare a denumirii sau a rangului localităților, străzilor, de renumerotare a imobilelor sau de rearondare a acestora, de înființare a localităților, a străzilor; în caz de modificare, rectificare sau de completare a datelor adresei de domiciliu;
7. În caz de pierdere, furt sau deteriorare;
8. Expirarea termenului de valabilitate;
9. Dobândirea sau redobândirea cetățeniei Republicii Moldova;
10. În caz de repatriere;
11. La solicitarea titularului de a-l preschimba.

Mai multe detalii despre procesul de obținere a buletinului de identitate pot fi găsite aici: <https://www.asp.gov.md/ro/servicii/persoane-fizice/15/157-ca>

PAȘAPORT

Pașaportul se eliberează, indiferent de vârstă, celor care întrunesc condițiile legale și nu se află în una dintre situațiile de suspendare a dreptului la liberă circulație în străinătate.

Pașaportul se eliberează persoanelor cu vârsta sub 7 ani – pe termen de 4 ani, cu vârsta de la 7 până la 16 ani – pe termen de 7 ani, iar celor cu vârsta peste 16 ani – pe termen de 10 ani.

Cetățeanul poate să dețină concomitent două pașapoarte valabile, cu condiția că datele personale ale titularului conținute în acestea să fie identice. În caz de pierdere sau furt a pașaportului precedent, titularul depune, în scris, o declarație în acest sens. [Aici](#) puteți găsi toate detaliile referitor la obținerea pașaportului.

Evidența cetățenilor la adresa de domiciliu și/sau la adresa de reședință temporară

Înregistrarea la domiciliu sau la reședința temporară se efectuează în baza unei cereri, însoțită de următoarele documente:

- a. buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova sau buletinul de identitate provizoriu;
- b. documentul ce atestă dreptul de proprietate;
- c. declarația de primire în spațiul locativ depusă în scris de către proprietarul sau coproprietarii locuinței.

Înregistrarea la reședința temporară, însoțită de următoarele documente:

- a. buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova sau buletinul de identitate provizoriu;
- a. contractul de locațiune.

Înregistrarea la reședința temporară se efectuează pe perioada pentru care a fost transmisă în folosință locuința, indicată în contractul de locațiune. Mai multe detalii găsiți [aici](#).

PERMIS DE CONDUCERE

Procedura de conversiune a permiselor de conducere obținute în alte state

Preschimbarea permiselor de conducere eliberate de către autoritățile altor state se efectuează pe bază de examen, cu excepția permiselor de conducere eliberate de către autoritățile statelor cu care Republica Moldova are încheiate acorduri bilaterale de recunoaștere și conversiune a permiselor de conducere eliberate de către părțile contractante, care urmează să fie preschimbate în conformitate cu prevederile acordurilor încheiate.

Autoritatea responsabilă este **Agenția Servicii Publice (ASP)**.

Procedura standard de preschimbare și conversiune a permiselor de conducere eliberate de către autoritățile altor state diferă în funcție de situație, după cum urmează:

a. pentru preschimbarea permisului eliberat de către autoritățile altui stat cu care Republica Moldova nu are acord bilateral sau nu se aplică principiul de reciprocitate pentru conversiunea permiselor de conducere:

- Depunerea cererii-tip cu anexarea documentelor, după caz (procură, prezentarea permisului de conducere străin valabil, etc.);
- După examinarea Cererii-tip și obținerea răspunsului afirmativ din partea subdiviziunii de resort a ASP, depunerea documentelor (actul de identitate, cererea-tip, adeverința medicală, dovada achitării tarifului stabilit, cu excepția plăților electronice; permisul de conducere străin valabil);
- Înregistrarea la probă teoretică;
- Susținerea probei teoretice;
- Înregistrarea la probă practică;
- Susținerea probei practice;
- Predarea originalului permisului de conducere străin;
- Eliberarea permisului de conducere național.

b. pentru preschimbarea permisului eliberat de către autoritățile altui stat cu care Republica Moldova are acord bilateral sau se aplică principiul de reciprocitate pentru conversiunea permiselor de conducere:

1. pentru situația când sunt recunoscute ambele probe de examinare (teoretică și practică):

- Depunerea cererii-tip cu anexarea documentelor, după caz (procură, prezentarea permisului de

- conducere străin valabil, etc.);
- După examinarea Cererii-tip și obținerea răspunsului afirmativ depunerea documentelor (actul de identitate, cererea-tip, adeverința medicală, dovada achitării tarifului stabilit, cu excepția plăților electronice; permisul de conducere străin valabil);
- Predarea permisului de conducere străin;
- Eliberarea permisului de conducere național.

2. pentru situația când este recunoscută doar o probă de examinare (fie teoretică, fie practică):

- Depunerea cererii-tip cu anexarea documentelor, după caz (procură, prezentarea permisului de conducere străin valabil, etc.);
- După examinarea Cererii-tip și obținerea răspunsului afirmativ depunerea documentelor (actul de identitate, cererea-tip, adeverința medicală, dovada achitării tarifului stabilit, cu excepția plăților electronice; permisul de conducere străin valabil);
- Înregistrarea la probă teoretică sau practică, după caz;
- Susținerea probei teoretice sau practice, după caz;
- Predarea permisului de conducere străin;
- Eliberarea permisului de conducere național.

Informația suplimentară referitoare la condițiile, modalitățile, documentele necesare, locul de adresare și taxele stabilite, inclusiv modul de prestare a serviciilor on-line poate fi consultată la compartimentul Servicii/Conducători auto, în funcție de serviciul furnizat: fie de examinare a [conducătorilor de vehicule](#), fie de [documentare](#) a conducătorilor de vehicule și pe [Portalul Serviciilor Publice](#).

Pentru cetățenii aflați în afara hotarelor Republicii Moldova, pentru preschimbarea/restabilirea permisului de conducere, poate fi prestat serviciul prin intermediul reprezentantului împuternicit de către persoana reprezentată prin procură autentificată, conform legii, sau în baza împuternicirilor de reprezentare acordate prin intermediul Sistemului informațional automatizat „Registrul împuternicirilor de reprezentare în baza semnăturii electronice” (MPower), în cazul în care permisul de conducere deținut de către persoana reprezentată este supus evidenței în Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al conducătorilor de vehicule” și dacă aceasta deține un act de identitate cu statut valabil.

Lista statelor, cu care Republica Moldova deține acorduri de conversiune a permiselor de conducere și probele de examen teoretică/practică care urmează să fie recunoscute sau susținute:

Nº	Statul emitent al permiselor de conducere preschimbarea căruia este solicitată	Categorii /subcategorii preschimbate	Proba teoretică recunoscută /urmează să fie susținută	Proba practică recunoscută /urmează să fie susținută
1.	ROMÂNIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
2.	REPUBLICA ITALIANĂ	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
3.	REPUBLICA LITUANIA	AM, A1, A2, A, B1, B BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D	recunoscută necesită să fie susținută	recunoscută urmează să fie susținută
4.	REPUBLICA FEDERALĂ GERMANIA	A1, A2, A, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D.	recunoscută	urmează să fie susținută
5.	REPUBLICA TURCIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută

Lista statelor la preschimbarea permiselor de conducere emise de către autoritățile cărora, se aplică principiul de reciprocitate și probele de examen teoretică/practică care urmează să fie recunoscute sau susținute:

Nº	Statul emitent al permiselor de conducere în privința căruia se aplică principiul de reciprocitate.	Categorii /subcategorii preschimbate	Proba teoretică recunoscută /urmează să fie susținută	Proba practică recunoscută /urmează să fie susținută
1.	REPUBLICA ALBANIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
2.	REPUBLICA ARMENIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE	recunoscută	recunoscută
3.	REPUBLICA AZERBAIDJAN	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
4.	REGATUL BELGIEI	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
5.	BOSNIA ȘI HERȚEGOVINA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
6.	REPUBLICA BULGARIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
7.	REPUBLICA CEHĂ	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
8.	REPUBLICA ESTONIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
9.	REPUBLICA FINLANDA	A1, A2, A, B BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D	recunoscută urmează să fie susținută	recunoscută urmează să fie susținută
10.	GEORGIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D.	recunoscută	urmează să fie susținută

11. STATUL ISRAEL	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D.	recunoscută	urmează să fie susținută
12. REPUBLICA KAZAHSTAN	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
13. REPUBLICA KÂRGÂZĂ	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D.	recunoscută	urmează să fie susținută
14. REPUBLICA MACEDONIA DE NORD	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
15. REPUBLICA POLONIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
16. REPUBLICA PORTUGHEZĂ	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
17. STATUL QATAR	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
18. REPUBLICA SLOVACĂ	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
19. TURKMENISTAN	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută
20. UNGARIA	AM, A1, A2, A, B1, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.	recunoscută	recunoscută

CAPITOLUL 2

ECHIVALAREA ȘI CONTINUAREA STUDIILOR

Echivalarea actelor de studii universitare obținute peste hotare

- pentru statele care sunt părți ale Convenției privind Apostila de la Haga, actele de studii supuse echivalării/recunoașterii trebuie vizate cu Apostila de la Haga de către autoritățile competente din țările emitente;
- pentru statele care NU sunt părți ale Convenției privind Apostila de la Haga, actele de studii vor fi supralegalizate.

Lista statelor poate fi accesată pe [pagina Ministerului Afacerilor Externe](#).

PROCEDURA DE ÎNSCRIERE A COPIILOR LA GRĂDINIȚĂ

1. Adresați-vă la grădinița sau la Primăria din localitate;
2. În cazul municipiului Chișinău înscrierea se face exclusiv în mod online prin intermediul portalului <https://www.egradinita.md/>.

RECUNOAȘTEREA ȘI ECHIVALAREA ACTELOR DE STUDII ȘI A CALIFICĂRILOR

Prin **recunoaștere** se înțelege acceptarea de către autoritatea competentă națională a unui act de studii (eliberat de o instituție de învățământ acreditată în țara de proveniență) ca autentic, precum și acceptarea valorii/conținutului actului de studii în scopul de a permite accesul la următorul nivel de studii (**recunoaștere academică**) și/sau la ocuparea unui loc de muncă (**recunoaștere profesională**).

Recunoașterea și echivalarea actului de studii se face în funcție de:

- tipul programului de studii/programului de formare profesională;
- numărul de credite transferabile;
- conținutul programului de studii/de formare profesională;
- calificare profesională (Suplimentul la Diplomă/Certificatul de calificare).

prin comparație cu sistemul educațional național, în vederea stabilirii nivelului pe care acestea le conferă în învățământul național.

Prin **echivalare** se înțelege evaluarea curriculum-ului parcurs de deținătorul actului de studii până la eliberarea respectivului act de studii și compatibilitatea acestuia cu sistemul de învățământ național prin prisma rezultatelor învățării/finalităților de studii și a competențelor obținute.

Recunoașterea și echivalarea sunt urmate de eliberarea unui **Certificat de recunoaștere și echivalare**, act eliberat de către autoritatea competentă națională (Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova).

Depunerea Dosarului:

Actele de studii pentru recunoaștere, echivalare și autentificare (cu excepția recunoașterii și echivalării perioadelor de studii pentru continuarea studiilor în învățământul național) se depun la Centrul Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație (CTICE) al Ministerului Educației și Cercetării.

Dosarul plic se depune la CTICE sau se trimite prin poștă la adresa:

***CTICE (Centrul Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație)
str. Alecu Russo 1, et. 7, of. 77B, Chișinău, Republica Moldova***

Tel. pentru informații: +373 22410001

[Regulamentul](#) privind recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor obținute în străinătate.

RECUNOAȘTEREA ȘI ECHIVALAREA PERIOADELOR DE STUDII EFECTUATE ÎN STRĂINĂTATE

Învățământul primar, gimnazial și liceal

Pentru persoanele care nu au primit document de absolvire a instituției de învățământ și solicită recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate, pentru a continua studiile în învățământul primar, gimnazial și liceal, **dosarul se depune la Organul local de specialitate în domeniul învățământului** (în continuare – OLSDÎ) **sau la instituția de învățământ în care persoana solicită înscrierea la studii.**

[Instrucțiunea](#) cu privire la recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate pentru continuarea studiilor din învățământul general

Învățământul profesional tehnic: dosarul se depune la Centrele de Excelență conform domeniului de formare profesională solicitat (Centrele de recunoaștere și echivalare) sau la instituția de învățământ profesional tehnic la care se solicită înscrierea pentru continuarea studiilor, în dependență de programul de formare profesională urmat în străinătate.

Metodologia cu privire la recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate pentru continuarea studiilor în instituțiile de învățământ profesional tehnic din Republica Moldova poate fi accesată [aici](#).

Învățământul superior: dosarul se depune la instituția de învățământ superior la care se solicită înscrierea pentru continuarea studiilor, în funcție de programul de studii urmat în străinătate.

Metodologia cu [privire la recunoașterea și echivalarea perioadelor de studii efectuate în străinătate](#), pentru învățământul superior.

[Formularul cererilor tipizate](#) poate fi descărcat de pe pagina web a Ministerul Educației și Cercetării.

RECUNOAȘTEREA ȘI ECHIVALAREA ACTELOR DE STUDII POSTUNIVERSITARE PE DOMENIILE DE FORMARE PROFESIONALĂ „MEDICINĂ” ȘI „FARMACIE”, OBȚINUTE PESTE HOTARE.

Scopul serviciului este recunoașterea și echivalarea actelor de studii postuniversitare pe domeniile de formare profesională „Medicină” și „Farmacie”, obținute peste hotare, ce permite accesul la următorul nivel de studii sau încadrarea în câmpul muncii, conform specialității recunoscute.

Mai multe informații despre procedura de recunoaștere și echivalare a actelor de studii postuniversitare pe domeniile de formare profesională „Medicină” și „Farmacie”, obținute peste hotare, pot fi obținute consultând următorul [link](#).

CAPITOLUL 3

ANGAJARE

OPORTUNITĂȚI ÎN SECTORUL PUBLIC

Vă recomandăm să examinați oportunitățile disponibile în sectorul public la următoarea adresă: <https://cariere.gov.md/ro>, platformă care este actualizată constant.

Dacă sunteți proaspăt absolvent, vă îndemnăm să studiați atent programul de [stagii plătite](#) în sectorul public.

De asemenea, în funcție de pregătirea universitară și profesională pe care o aveți, dați follow paginilor oficiale ale instituțiilor publice, dar și a celor conexe domeniului dvs de pregătire și interes. Această acțiune ar putea să vă ajute să descoperiți cu multă ușurință apelurile de concurs în desfășurare.

ALTE SITE-URI UTILE

Acestea sunt platforme de plasare a anunțurilor de angajare care nu sunt în gestiunea sau responsabilitatea instituțiilor publice, dar care ar putea să vă fie extrem de utile pentru a descoperi multe oportunități din sectorul societății civile, a organizațiilor internaționale prezente în țara noastră, dar și din sectorul privat:

<https://civic.md/>

<https://www.lucru.md/ro>

<https://www.delucru.md/>

<https://www.angajare.md>

<https://www.rabota.md/ro/>

AGENȚIA NAȚIONALĂ DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ

ANOFM este principala instituție de stat care oferă gratuit servicii în acest domeniu.

Instituția:

- are subdiviziuni teritoriale în toate raioanele țării (STOFM);
- oferă suport informațional și consultativ;
- deține baze de date complexe despre companii și locuri vacante;
- oferă stimulente financiare pentru integrarea în câmpul muncii, cursuri de formare profesională, suport și ghidare în carieră.

PROCEDURA DE ÎNREGISTRARE ÎN CALITATE DE ȘOMER

Statutul de șomer le permite persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă să beneficieze, în mod gratuit, de toate serviciile din domeniul angajării în câmpul muncii, prestate de Agenția națională pentru ocuparea forței de muncă. De asemenea, în cazul în care nu reușiți să vă încadrați în câmpul muncii o perioadă mai îndelungată, acest statut vă oferă protecție socială și acces la serviciile de sănătate și alte servicii.

Statutul de șomer vă permite să beneficiați, în mod gratuit, de toate serviciile și măsurile de ocupare a forței de muncă oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, cum ar fi: instruire și formare profesională, indemnizații pentru încadrare și instalare la locul de muncă, etc. [Aici](#) găsiți toate detaliile.

Serviciul de informare privind piața muncii

Denumirea serviciului	Serviciu de informare privind piața muncii
Descrierea serviciului	<ul style="list-style-type: none"> informații cu privire la locurile de muncă vacante și condițiile de ocupare ale acestora; informații despre cele mai bine plătite locuri de muncă vacante din domeniul Dvs. de interes; acces la baza de date a locurilor de muncă vacante, Internet, informații pe suport de hârtie privind posibilitățile de integrare profesională; informații despre totalitatea serviciilor de care puteți beneficia pentru a vă încadra pe piața muncii; informații despre metodele de căutare a unui loc de muncă și posibilitățile de încadrare de sine stătătoare în câmpul muncii.
Pași de urmat și documente necesare pentru prestarea serviciului	<p>Vă adresați la una din subdiviziunile teritoriale, conform cererii cu următorul set de documente:</p> <ul style="list-style-type: none"> Buletinul de identitate; Actele de studii; Carnetul de muncă (pentru persoanele cu experiență de muncă anterioară); Serviciul poate fi accesat telefonic, online.
Unde vă puteți adresa, datele de contact ale prestatorului	<p>Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă www.anofm.md</p> <p>MD-2009, Chișinău, Republica Moldova, str. Vasile Alecsandri, 1</p> <p>Tel. +373 22 72 10 03</p> <p>E-mail: anofm@anofm.md, eangajare@anofm.md</p> <p>Agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă:</p> <p>Activează în fiecare raion, inclusiv în mun. Chișinău, mun. Bălți și UTA Găgăuzia. Datele de contact și adresele le puteți găsi accesând acest link.</p> <p>Centrul de Apel – Piața Muncii</p> <p>Tel. 0 8000 1000 – apel gratuit din Republica Moldova +373 22 838414 – apel cu tarif standard din străinătate</p> <p>E-mail: centrulapel@anofm.md</p>
Costul serviciului	<ul style="list-style-type: none"> Serviciul este oferit gratuit.

FORMARE PROFESIONALĂ

CURSURI DE FORMARE PROFESIONALĂ PE BAZĂ DE VOUCHER

Agențiile de ocupare a forței de muncă oferă servicii gratuite de instruire pentru persoanele care doresc să însușească deprinderile unei noi profesii, să obțină o recalificare într-un alt domeniu de activitate sau o perfecționare a cunoștințelor și aptitudinilor specifice profesiei.

Cursurile de formare profesională sunt: pe bază de voucher; cursuri de formare profesională pentru cei care nu au o profesie sau meserie ori au o profesie sau meserie care nu este solicitată pe piața muncii locală.

Cursurile de formare profesională pe bază de voucher se efectuează în baza contractului de instruire încheiat între ANOFM și șomer:

1. selectați prestatorul de servicii de formare profesională din lista prestatorilor autorizați și prezentați voucherul pentru formarea profesională;
2. odată înmatriculați la cursurile de formare profesională beneficiați de o bursă lunară neimpozabilă, în cuantum de 35% din salariul mediu lunar pe economie pentru anul precedent;
3. instruiți la locul de muncă în cadrul întreprinderii, care vă dau șansa să vă angajați după absolvire direct la întreprindere.

GHIDAREA ÎN CARIERĂ

Programele de consiliere și formare profesională vă oferă, în baza aptitudinilor și abilităților pe care le dețineți, alternative viabile pentru alegerea carierei.

Printre acestea se numără:

- consultanță și informații relevante despre profesii și situația de pe piața muncii;
- suport și ghidare la elaborarea CV-ului, a scrisorii de intenție, și pregătire pentru susținerea unui interviu cu viitorul angajator;
- ajutor pentru evaluare și autoevaluare a personalității, pentru a dezvolta diverse abilități;
- sprijin necesar la elaborarea unui plan de carieră în baza aptitudinilor, abilităților, studiilor și intereselor profesionale.

În baza unor analize complexe ale personalității, sunteți îndrumați să alegeți un traseu profesional potrivit. La orice subdiviziune teritorială ANOFM îți poți elabora profilul vocațional și îl poți corela cu profilul educațional prin intermediul platformei **Cognitrom Career Planner**.

Persoanele cu dizabilități își pot testa abilitățile, potențialul propriu de muncă prin intermediul sistemului de evaluare **Casper** și evalua dexteritatea manuală cu ajutorul testului **Ruward**.

Mai multe detalii puteți obține telefonând la Centrul de apel al ANOFM la nr. de telefon 0800 1000, apel gratuit de pe telefonul fix pe teritoriul R. Moldova sau accesând acest [link](#).

STABILIREA PENSIEI

Dacă ați revenit acasă după o perioadă mai lungă în care ați muncit peste hotare și sunteți în prag de pensionare, vă recomandăm să vă adresați pentru o consultație la Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS).

Datele de contact, cât și alte informații utile, le puteți găsi accesând pagina web <https://cnas.gov.md/>.

[Aici](#) puteți identifica cea mai apropiată subdiviziune teritorială CNAS.

În cazul în care ați muncit oficial în unul din statele cu care Republica Moldova are încheiat un acord în domeniul securității sociale, experiența de muncă din statul străin va fi luată în considerare la calcularea stagiului de muncă.

Valoarea pensiilor din cele două state în care ați desfășurat activitate de muncă (Republica Moldova și statul străin) se calculează mereu în baza contribuțiilor din fiecare stat, separat. În astfel de cazuri, veți beneficia de două pensii distincte - conform vârstei de pensionare și conform contribuțiilor din fiecare stat.

Dacă reveniți cu traiul acasă dintr-un stat cu care țara noastră are un acord de securitate socială, veți putea solicita exportul pensiei.

Verificați [aici](#) lista statelor cu care Republica Moldova are deja încheiate astfel de acorduri.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale este ministerul de ramură responsabil de negocierea acestui tip de acorduri, iar în contextul integrării europene, ministerul desfășoară o activitate intensă pentru semnarea acordurilor sociale cu fiecare stat membru UE.

Menționăm că statele Uniunii Europene nu au nevoie să semneze între ele acorduri sociale, deoarece în UE se aplică principiile legislației europene în domeniul muncii. Experiențele de muncă desfășurate pe teritoriul unuia dintre state se iau în calcul cu ușurință la etapa de pensionare, acest fapt fiind crucial pentru liberă circulație a muncitorilor în interiorul Uniunii.

CAPITOLUL 4

SERVICII MEDICALE

ACCESUL LA SISTEMUL DE SĂNĂTATE

În Republica Moldova funcționează sistemul de asigurare medicală obligatorie, care oferă posibilitatea fiecărui cetățean să beneficieze fără plată de majoritatea serviciilor medicale. Pensionarii, copiii de până la 18 ani, studenții la zi (atât cei care își fac studiile la instituțiile din țară, cât și la cele de peste hotare), elevii, șomerii, femeile însărcinate și câteva alte categorii de cetățeni sunt asigurate de stat **gratuit**. Ceilalți cetățeni obțin titlul de asigurat fie cu angajarea oficială în câmpul muncii, fie dacă se asigură în mod individual.

Asistența medicală primară este serviciul de care beneficiază toți cetățenii țării noastre, indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat. Asistența medicală primară este setul de servicii medicale, ce include activități de consultanță în scop curativ și de suport, de profilaxie, de depistare precoce a maladiilor. Aceasta este oferită de medicul de familie și echipa sa, iar pentru a beneficia de acest serviciu trebuie să vă înregistrați la medicul de familie.

ASIGURAREA OBLIGATORIE DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ

Statutul de asigurat conferă persoanei dreptul de a beneficia din contul fondurilor AOAM de serviciile medicale. Acesta se obține prin încadrarea în una din cele trei categorii:

1. **Angajați** - în acest caz, prima de asigurare obligatorie de asistență medicală (AOAM) este achitată în cotă procentuală la salariu. Perioada activă a statutului de persoană asigurată angajată este activă pe perioada de angajare;
2. **Persoane asigurate de stat** - 13 categorii de persoane asigurate de stat implicit, inclusiv: pensionarii, copiii de până la 18 ani, studenții la zi, elevii, șomerii beneficiari de indemnizație de șomaj înregistrați la oficiile teritoriale de ocupare a forței de muncă, femeile însărcinate, anumite categorii vulnerabile;
3. **Persoane care se asigură în mod individual** - persoane fizice neangajate care fac parte din categoriile de plătitori ai primei de AOAM în sumă fixă.

Proprietarii de terenuri cu destinație agricolă, cu excepția grădinilor și a loturilor pentru legumicultură, indiferent de faptul dacă au dat sau nu aceste terenuri în arendă sau în folosință pe bază de contract, care, concomitent, fac parte din categoriile de persoane neangajate asigurate de Guvern sau care fac dovada aflării peste hotarele Republicii Moldova o perioadă mai mare de 183 de zile calendaristice în cursul anului bugetar **nu achită** prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă.

Respectiv, cetățenii care sunt stabiliți în afara țării, chiar dacă sunt proprietari de terenuri agricole în Republica Moldova, nu sunt obligați să achite prima de asigurare obligatorie de asistență medicală. Această decizie rămâne la discreția cetățeanului.

Achitarea primei de AOAM se face prin intermediul Serviciului guvernamental de plăți electronice MPay (mpay.gov.md) care poate fi accesat și pe pagina www.cnam.md.

Aveți mai multe posibilități de achitare a primei de AOAM, și anume: cu card bancar, prin internet banking, la terminalele de plată, la ghișeele băncilor comerciale și ale oficiilor poștale.

Doritorii de a achita prima AOAM cu cardul bancar sau de pe dispozitiv conectat la internet urmează să acceseze serviciul MPay, să introducă IDNP-ul, codul de verificare, după care să urmeze pașii necesari, în funcție de modalitatea de achitare. Menționăm că și **cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare pot achita prima de asigurare prin MPay.**

În cazul plății prin serviciul MPay nu e nevoie de prezentat dovada achitării la Serviciul teritorial de relații cu beneficiarii al CNAM.

Dacă întâmpinați neclarități la achitarea primei de AOAM, vă adresați la Serviciul teritorial de relații cu beneficiarii al CNAM din raza de deservire, cu buletinul de identitate și actele ce confirmă apartenența la una dintre categoriile de persoane care au obligația de a se asigura în mod individual.

Termenul limită legal de achitare a primei în sumă fixă în mod individual este 31 martie.

După data de 31 martie cetățenii Republicii Moldova care revin în țară și fac dovada aflării peste hotare nu mai puțin de 183 zile pe parcursul anului bugetar vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală, care este stabilită pentru anul 2024 în mărime de 12636 lei - fără penalități (la prezentarea actelor doveditoare).

ÎNSCRIEREA ȘI EVIDENȚA LA MEDICUL DE FAMILIE

Medicul de familie reprezintă interfața dintre pacient și celelalte servicii medicale, fiind cel care îndrumă pacientul către specialiști și investigații suplimentare, în funcție de nevoile concrete, posibilitățile sale și nivelul de urgență al unei situații specifice.

Înregistrarea la medicul de familie poate avea loc imediat din momentul revenirii în localitate.

Schimbarea medicului de familie și a instituției medicale primare poate fi efectuată pe tot parcursul anului, peste șase luni de la ultima schimbare sau înregistrare. Puteți alege o singură instituție medicală primară, preferabil cea mai apropiată de locul de trai.

Pentru înregistrarea la medicul de familie sau schimbarea acestuia este necesar să:

1. Vă adresați medicului de familie ales, pentru a obține acordul de a vă înscrie pe lista sa;
2. Pentru Chișinău, vedeți lista policlinicilor de sector:
 - [Asociația medicală teritorială Botanica](#)
 - [Asociația medicală teritorială Buiucani](#)
 - [Asociația medicală teritorială Centru](#)
 - [Asociația medicală teritorială Ciocana](#)
 - [Asociația medicală teritorială Rîșcani](#)
3. Depuneți cererea la medicul de familie, completând formularul cererii-tip (versiunea în română, versiunea în rusă). În maxim 10 zile, instituția medicală vă va informa despre înregistrarea pe lista medicului;

4. Pentru schimbarea medicului de familie în cadrul aceleiași instituții medicale, depuneți cererea la medicul de familie;
5. Pentru schimbarea medicului de familie într-o altă instituție medicală, depuneți personal cererea la serviciile de relații cu beneficiarii ale CNAM, care se află în cadrul agențiilor teritoriale ale companiei, în fostele centre ale medicilor de familie ori în spitalele raionale. În maximum 10 zile, reprezentanții Serviciului de relații cu beneficiarii al CNAM vă va informa despre modificarea datelor în sistemul informațional în ceea ce privește înregistrarea pe lista medicului;
6. Accesați rubrica „Verificarea înregistrării la medicul de familie” (<https://aoam.cnam.gov.md:28001/check-status>) de pe site-ul <http://www.cnam.md>, pentru a verifica la ce medic de familie sunteți înregistrat.

Mai multe informații accesați la rubrica „Transparență/Beneficiari” pe site-ul <http://www.cnam.md>

Dacă aveți copii minori care au urmat schema de imunizare din statul în care ați locuit, discutați acest aspect cu medicul Dvs de familie. În unele situații ar putea să apară diferențe între cele două state.

CAPITOLUL 5

LOCUIŢE, ŞI SERVICII SOCIALE

CUMPĂRAREA UNEI LOCUINȚE

În cazul în care ați decis să procurați o locuință personală, aceștia sunt pașii care trebuie urmați:

- Încheierea unui contract de vânzare-cumpărare în formă autentică
- Înregistrarea dreptului de proprietate.

Înregistrarea curentă a dreptului de proprietate (cu excepția moștenirii și a dreptului de proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale și a statului). Veți dobândi dreptul de proprietate asupra imobilului doar după înregistrarea acestuia în Registrul bunurilor imobile.

În scopul înregistrării dreptului de proprietate asupra locuinței achiziționate, trebuie să vă adresați la serviciile cadastrale ale Agenției Servicii Publice. Mai multe detalii [aici](#).

După înscrierea dreptului de proprietate pe numele dumneavoastră, puteți să vă schimbați domiciliul/reședința pe adresa locuinței noi.

PROGRAMUL "PRIMA CASĂ PLUS"

Este un program dedicat familiilor Republicii Moldova, pentru condiții mai bune de viață și facilitează accesul persoanelor fizice la procurarea unei locuințe prin contractarea de credite ipotecare garantate parțial de stat. Programul este unul național, aplicabil pe întreg teritoriul Republicii Moldova și poartă un caracter social. Acesta oferă mai multe oportunități pentru ca tinerii și familiile din Republica Moldova să-și poată achiziționa o locuință în condiții avantajoase. Pot beneficia de credite preferențiale și reprezentanții profesiilor libere cum ar fi avocații, executorii judecătorești, mediatorii, taximetriștii, artiștii, etc. Programul oferă:

- plafonul maxim de creditare de 2,5 mln de lei;
- durata creditului pînă la 30 de ani;
- cota de garantare a creditului de către stat este de 70 % pentru locuințele cumpărate în afara Chișinăului. În municipiu Chișinău, cotă este de 50%, iar pentru locuințele date în exploatare maxim 10 ani pînă la depunerea cererii - 65%. Pentru mai multe detalii accesați acest [link](#).

Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) este delegată de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea creditorilor (băncilor finanțatoare), care acordă credite ipotecare persoanelor fizice pentru cumpărarea unei locuințe, acceptate în cadrul Programului.

Solicitările de acordare a creditului pentru procurarea locuinței vor fi înaintate direct creditorilor Programului.

Lista Băncilor Finanțatoare:

- BC „MOLDINDCONBANK” SA
- BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” SA
- BC „VICTORIABANK” SA
- “MOBIASBANCA – OTP GROUP” S.A.
- BC „EXIMBANK” SA
- BC „ENERGBANK” SA

Sau sunați la Linia Verde:

022 22 60 65

022 22 60 53

SERVICIILE SOCIALE

Aici veți găsi informații despre:

- Unde puteți beneficia de asistență psihologică, socială, legală;
- Cum să obțineți statutul de șomer atunci când nu reușiți o perioadă mai îndelungată să găsiți un loc de muncă;
- Cum puteți valorifica anii muncați peste hotare la stabilirea pensiei pentru limita de vârstă;
- Cum puteți să beneficiați de alte plăți sociale chiar dacă v-ați aflat peste hotare.

Serviciile sociale sunt create pentru a ajuta cetățenii, familiile acestora să depășească unele situații de dificultate, de prevenire a marginalizării și excluziunii sociale. În procesul de (re)integrare în cadrul comunității, după revenirea din străinătate, pot apărea diverse situații, diverse probleme, rezolvarea cărora ar putea necesita suport din partea statului, din partea specialiștilor care prestează servicii sociale.

UNDE PUTEȚI BENEFICIA DE ASISTENȚĂ PSIHOLAGICĂ, SOCIALĂ, LEGALĂ

În caz de necesitate, la revenirea acasă puteți beneficia de un set de servicii oferite de agențiile publice care vă pot ajuta să rezolvați mai multe probleme de ordin psihologic, medical, social sau juridic.

Dacă aveți nevoie de asistență urgentă de plasament, asistență juridică, asistență medicală, asistență psihologică, asistență socială, puteți solicita ajutor de la:

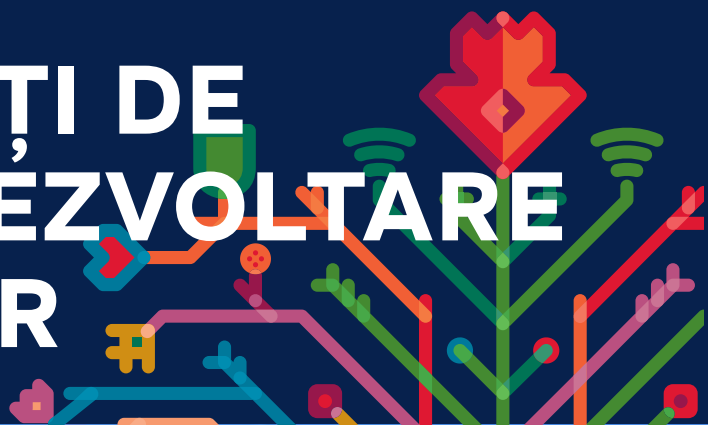
- Structurile teritoriale de asistență socială ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care sunt amplasate în fiecare centru raional din țară;
Mai multe detalii despre Serviciile sociale: [aici](#).
Lista prestatorilor de servicii sociale acreditați poate fi accesată la următorul [link](#).
- Asistentul social din localitatea Dvs. de reședință;
- Centrele de consiliere și asistență psihologică gratuită deschise în cadrul Instituțiilor Medico-Sanitare Publice Spitalele Raionale (Policlinica de Sector), inclusiv și pentru asistență medicală;
- [Misiunile diplomatice](#) - dacă vă aflați încă în străinătate.

Sprijin și mediere în relațiile cu familia și comunitatea, servicii medico-sociale de asistență medicală și reabilitare psihosocială sunt oferite la Centrele Comunitare de Sănătate Mintală. În prezent, 40 de centre își desfășoară activitatea în toate raioanele și municipiile din țară.

Lista completă a acestora poate fi accesată [aici](#).

CAPITOLUL 6

OPORTUNITĂȚI DE INIȚIERE ȘI DEZVOLTARE A AFACERILOR

ACCES LA FINANȚARE, INSTRUIRE ȘI CONSULTANȚĂ ANTREPRENORIALĂ

Acest capitol va răspunde la următoarele întrebări:

- Unde și cum puteți găsi finanțe pentru deschiderea și/sau dezvoltarea unei afaceri?
- Cine vă poate acorda suport în acordarea creditelor?
- Unde puteți obține și cine vă poate oferi consultanță și studii antreprenoriale?

În Republica Moldova, circa 98% din numărul total al întreprinderilor sunt întreprinderi mici și mijlocii. Una din principalele instituții de stat care asigură suport în domeniul afacerilor este Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA).

Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA)

Adresa: str. Albișoara 38, et. 5 (sediul Apă Canal)

Chișinău, Moldova

Telefon: (+ 373) 22 295 741

E-mail: office@oda.md

Web <https://www.oda.md/ro/>

Centrul de Consultanță în Afaceri

Oferă oportunități de perfecționare profesională în domeniul inițierii, dezvoltării și extinderii afacerilor, prin prestarea serviciilor de consultanță specializată.

Consultațiile sunt oferite în format fizic, la telefon sau prin e-mail la următoarele date de [contact](#).

Linia verde: (+373) 22 225 799

E-mail: consultanta@oda.md

În calitate de fondator, puteți iniția o afacere proprie prin constituirea uneia din următoarele tipuri de entități:

- entitate cu statut de persoană juridică;
- entitate cu statut de persoană fizică.

Pentru a constitui o entitate, trebuie să parcurgeți următorii pași:

- înregistrarea afacerii;
- deschiderea contului bancar/de plăți;
- luarea la evidență la organele de stat.

Trebuie să înregistrați entitatea la organul relevant al înregistrării de stat în conformitate cu legislația Republicii Moldova (RM), accesând următorul [link](#).

Accesarea programelor finanțate de Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană, prin intermediul ODA (resursele financiare acordate de stat sub formă de suport financiar nerambursabil (grant)).

PROGRAMELE ODA

1. PROGRAMUL DE SUSȚINERE A INOVAȚIILOR DIGITALE ȘI START-UPURILOR TEHNOLOGICE

Programul are drept obiectiv acordarea finanțării nerambursabile întreprinderilor mici și mijlocii inovatoare și start-upurilor pentru produse și servicii în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, tehnologii noi, în scopul stimulării cercetării și dezvoltării în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, prototipării și inovării în domeniul producției industriale durabile și al tehnologiilor ecologice.

Programul are patru componente de finanțare tematică:

- Inovare digitală
- Inovare tehnologică
- Tehnologie verde
- Producție sustenabilă

Finanțarea nerambursabilă oferită prin intermediul Programului este de maximum 80% din suma proiectului investițional, dar nu va depăși suma maximă de 500.000 MDL iar contribuția proprie va fi minim 20%.

Ghidul aplicantului poate fi descărcat [aici](#).

2. PROGRAMUL DE ATRAGERE A REMITENȚELOR ÎN ECONOMIE „PARE 1+2”

Programul PARE este destinat lucrătorilor migranți și rudelor de gradul I ai acestora, care intenționează să investească remitențele în inițierea sau în dezvoltarea unei afaceri.

Acest proiect poate fi o reabilitare emoțională și financiară pentru cei care nu își mai doresc să fie angajatul cuiva, ci au intenția să-și gestioneze afacerea, fiind propriul său șef. E momentul să reveniți cu experiența acumulată pentru a investi în potențialul uman și practic al vostru. Aceasta v-ar asigura un venit considerabil, iar țării - o creștere constantă a economiei.

Componentele programului PARE 1+2:

- Informare și consultanță antreprenorială;
- 250.000 MDL Suport financiar nerambursabil, în baza Regulii 1+1

- 50%/50%;
- 500.000 MDL Suport financiar nerambursabil pentru afacerile în dezvoltare în baza Regulii 1+2 30%/70%;
- Monitorizarea și evaluarea proiectelor.

Criterii de eligibilitate:

1. Este lucrător migrant din Republica Moldova, soț sau rudă de gradul I - beneficiar de remitențe;
2. Este cetățean al Republicii Moldova;
3. Dorește să-și lanseze propria afacere în Republica Moldova sau să dezvolte afacerea existentă;
4. Poate confirma, prin prezentarea documentelor justificative, că mijloacele financiare pe care le deține provin din remitențe.

Ghidul applicantului poate fi descărcat [aici](#).

3. PROGRAMUL „START PENTRU TINERI”

Programul are ca obiectiv promovarea antreprenoriatului în rândul generației tinere pentru sprijinirea integrării socio-economice.

Inițiativa de suport antreprenorial oferă facilități extinse pentru valorificarea potențialului antreprenorial al tinerei generații. Astfel, tinerii cu vârsta **între 18 și 35 de ani**, care vor să inițieze sau să dezvolte o afacere, pot beneficia atât de suport consultativ/educațional, cât și de finanțare nerambursabilă sau credit cu porțiuni de grant.

Componentele programului

- 200.000 MDL Finanțare nerambursabilă în valoare de până la 200 000 MDL 70%/30%;
- 1.760.000 MDL Credit cu porțiuni de grant. Până la 1 760 000 de lei. 85%/15%.

Ghidul applicantului poate fi descărcat [aici](#).

4. PROGRAMUL FEMEI ÎN AFACERI

Scopul Programului este oferirea suportului financiar și non-financiar prin acordarea granturilor pentru investiții și servicii relevante pentru dezvoltarea afacerilor de către femei. Programul este destinat femeilor care planifică să inițieze sau să își extindă afacerile, în special în zonele rurale oferind suport pentru femeile antreprenoare la 2 etape diferite de dezvoltare a afacerii:

1. Suport la inițierea afacerii - instruire și îndrumare pentru a pregăti femeile care planifică lansarea afacerii;
2. Suport pentru afaceri nou create - investiții la scară redusă și suport în dezvoltarea afacerii pentru a reduce riscul de eșec al afacerii la stadiul incipient și pregătirea pentru creșterea afacerii.

Componentele Programului:

Acestea reprezintă o abordare integrată a serviciilor pentru dezvoltarea pe termen lung a afacerilor gestionate de femei.

- **Componenta I** a Programului este destinată etapei de formare, cu posibilitatea planificării și inițierii unei afaceri viabile. Elaborare Plan de finanțare individual;
- **Componenta II** a Programului, are menirea de a oferi beneficiarilor suport financiar nerambursabil în valoare de 165.000 MDL pentru: investiții de scară mică; servicii de dezvoltare a afacerii destinat eficientizării investițiilor.

Informația despre Program poate fi accesată [aici](#).

5. PROGRAMUL DE SPRIJIN PENTRU DEZVOLTAREA IMM ÎN DOMENIUL TURISMULUI

Programul susține promovarea și facilitarea activităților de turism și antreprenoriat, crearea de noi afaceri, creșterea veniturilor în sectorul turistic și sectoare conexe, inclusiv, promovarea și exportul de produse și servicii turistice specifice Republicii Moldova.

Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului în valoare de până la 500 000 MDL, finanțare nerambursabilă.

Finanțarea nerambursabilă oferită prin intermediul Programului este de maximum 70% din suma proiectului investițional, iar contribuția proprie va fi minim 30%.

Ghidul applicantului poate fi descărcat [aici](#).

6. PROGRAMUL DE ECOLOGIZARE A ÎNTRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII

Programul de Ecologizare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii este implementat în scopul creării condițiilor favorabile și susținerea mediului de afaceri pentru trecerea de la modelul de dezvoltare economică de consum la un model care folosește aplicarea principiilor ecologizării și integrării măsurilor economiei „verzi” în procesele de producere ale diverselor ramuri ale economiei naționale.

Prin intermediul Programului, IMM pot beneficia de materiale informative, consultanță, servicii de suport și formare privind identificarea soluțiilor și adoptarea acțiunilor concrete de ecologizare a proceselor de producere și prestare a serviciilor, care să permită creșterea potențialului companiei de a obține o cotă mai mare pe piațe.

În cadrul etapei doi, IMM pot beneficia de suport financiar sub formă de grant pentru implementarea acțiunilor de ecologizare privind utilizarea eficientă a resurselor, aplicarea modelelor de producție și consum durabile, introducerea eco-inovațiilor în procesele tehnologice, reducerea și gestionarea deșeurilor, prevenirea poluării și gestionarea resurselor de apă, etc.

Prin intermediul Programului se oferă suport financiar nerambursabil (grant) în mărime de până la 500.000 MDL.

Ghidul aplicantului poate fi descărcat [aici](#).

7. PROGRAMUL DE RETEHOLOGIZARE ȘI EFICIENȚĂ ENERGETICĂ A ÎNTRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII

Programul de retehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii are drept scop sporirea gradului de performanță a întreprinderilor mici și mijlocii, înlocuirea echipamentelor/utilajelor tehnice ineficiente cu soluții tehnologice moderne și optimizarea costurilor de producere prin implementarea măsurilor de eficiență energetică.

Prin intermediul Programului se va oferi suport financiar nerambursabil (grant) în mărime de până la 2.000.000 MDL.

Pentru acțiuni de tehnologizare și retehnologizare, după formula de 1+1 (50% din valoarea proiectului investițional va fi acoperită de stat și 50% contribuție proprie a aplicantului) valoarea grantului este de până la 1.500.000 MDL.)

Pentru utilaj, echipament și instalații de valorificare a surselor de energie alternativă după formula de 1+1 (50% din valoarea proiectului investițional va fi acoperită de stat și 50% contribuție proprie a aplicantului).

Ghidul aplicantului poate fi descărcat [aici](#).

8. PROGRAMUL DE CREȘTERE A COMPETITIVITĂȚII LA EXPORT ȘI INTERNAȚIONALIZARE A ÎMM

Programul este destinat întreprinderilor micro, mici și mijlocii care intenționează să investească în sporirea competitivității și a productivității afacerii pentru ieșirea la export sau extinderea pe piețele externe, precum și internaționalizarea acesteia.

Grantul de cofinanțare a afacerilor în cadrul Proiectului de competitivitate a ÎMM finanțat de Banca Mondială până la 600 000 MDL. Suportul financiar nerambursabil poate fi accesat în baza raportului de 50% investiții proprii și 50% finanțare nerambursabilă, pentru servicii de dezvoltare a afacerii achiziționarea de utilaj, echipament, instalații.

Notă: pentru echipamente maxim 45% din valoarea proiectului investițional fără TVA, dar nu mai mult de 270 000 lei.

Ghidul aplicantului poate fi descărcat [aici](#).

9. PROGRAMUL DE TRANSFORMARE DIGITALĂ A ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII

Finanțarea nerambursabilă oferită prin intermediul Programului este de maximum 70% din valoarea proiectului investițional și nu va depăși 500 mii de lei pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii.

Ghidul aplicantului poate fi descărcat [aici](#).

ACCES LA FINANȚARE

FONDUL DE GARANTARE A CREDITELOR

Fondul de garantare a creditelor (FGC) a fost creat pentru asigurarea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii prin emiterea garanțiilor financiare la contractarea unui credit.

Produsele de garantare oferite sunt:

- Pentru întreprinderi debutante: garanția – până la 80% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 500 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului;
- Pentru întreprinderile nou create: garanția – până la 70% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 700 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului;
- Pentru întreprinderile fondate sau gestionate de tineri:
 - Nou create: garanția – până la 70% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 1 000 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului;
 - Active: garanția – până la 70% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 5 000 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului;
- Pentru întreprinderile fondate sau gestionate de femei antreprenoare:
 - Nou create: garanția – până la 70% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 1 000 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului.
 - Active: garanția – până la 70% din suma creditului; valoarea maximă a garanției – 5 000 000 lei; perioada de garantare pentru creditele destinate completării mijloacelor circulante – 36 de luni, pentru creditele investiționale – până la scadența creditului.

Formularele-tip necesare a fi completate pot fi accesate online pe pagina web oficială a ODA, rubrica **Acces la finanțare / Fondul de garantare a creditelor / Formulare**: <https://www.oda.md/ro/formulare-fgc>

1. PROGRAMUL GUVERNAMENTAL DE STIMULARE A INVESTIȚIILOR „373”

Prin intermediul Programului guvernamental de stimulare a investițiilor „373”, Guvernul Republicii Moldova ajută întreprinderile mici și mijlocii să își asigure capital de investiții, la costuri și termene de finanțare accesibile.

Cu ajutorul acestui Program:

- Beneficiezi de compensație la dobânzile la creditele investiționale, din partea statului;
- Plătești pentru credit dobândă de doar 7% în lei sau 3% în valută;
- Poți contracta un credit investițional pe termen de până la 7 ani;
- Valoarea maximă a creditelor poate fi de până la 15 milioane lei;
- Contribuția proprie este de doar 10% din valoarea proiectului investițional;
- Nu plătești comision de rambursare anticipată și ai scutirea parțială de comisioanele bancare aferente creditului;
- Beneficiezi de garanție maxim 40% din valoarea creditului, dacă nu dispui de suficient gaj;
- Fără pre-aprobare din partea instituțiilor statului.

Mai multe informații: <https://373.gov.md/>

2.FONDUL PENTRU ANTREPRENORIAL ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ A MOLDOVEI (FACEM)

Obiectivul principal al produsului „FACEM Investiții” este stimularea creșterii economiei naționale prin oferirea IMM-urilor resurse financiare accesibile pentru finanțarea proiectelor investiționale, prin intermediul entităților financiare contractate de ODA, în condiții accesibile și confortabile pentru antreprenorii care doresc să-și dezvolte afacerile.

Creditul investițional este acordat din mijloacele financiare ale FACEM prin intermediul entităților financiare contractate de ODA beneficiarilor, în monedă națională pentru procurarea de echipamente și utilaje, inclusiv servicii și cheltuieli de instalare, calibrare, punere în funcțiune, logistice și certificare a echipamentelor, precum și pentru procurarea, construcția sau reconstrucția

spațiilor pentru activități, inclusiv terenurile aferente. Valoarea creditului investițional va fi între 100 mii lei și 5 milioane lei pe un termen maxim de până la 10 ani cu o dobândă de 7% anual. Contribuția proprie a solicitantului creditului este de minim 10%.

<https://www.oda.md/ro/acces-la-finantare/facem>

SUPPORT ANTREPRENORIAL

1. CENTRUL DE CONSULTANȚĂ ÎN AFACERI

Centrul de Consultanță în Afaceri oferă oportunități de perfecționare profesională în domeniul inițierii, dezvoltării și extinderii afacerilor, prin prestarea serviciilor de consultanță specializată.

Potențialii antreprenori interesați în lansarea unei afaceri și antreprenorii orientați spre extinderea activității operaționale au posibilitatea să beneficieze de asistență profesională.

<https://www.oda.md/ro/suport-antreprenorial/centrul-de-consultanta>

2. PROGRAMUL DE EDUCAȚIE ANTREPRENORIALĂ

Cursurile de instruire sunt destinate persoanelor care intenționează să se lanseze în afaceri, antreprenorilor și angajaților IMM, care vor să își eficientizeze sau extindă afacerea.

Programul de educație antreprenorială este structurat în 3 componente:

- **START ÎN BUSINESS** - Adresat persoanelor care doresc să-și inițieze o afacere.
Prin intermediul acestui curs se urmărește abilitarea potențialilor antreprenori de a genera, analiza și selecta cele mai viabile idei de afaceri, dezvoltarea abilităților de analiză a pieței, identificarea segmentelor de clienți, elaborarea unui plan de afaceri, testarea ideii de afaceri precum și identificarea surselor de finanțare.
- **EFICIENTIZAREA AFACERII** - Adresat antreprenorilor sau angajaților IMM care au o activitate economică de minim 6 luni.
Prin intermediul acestui curs se urmărește formarea competențelor manageriale ale antreprenorilor și ale angajaților acestora, care ulterior vor avea rolul de multiplicare și aplicare a acestor cunoștințe în cadrul întreprinderilor lor.

- **EXTINDEREA AFACERII** - Adresat antreprenorilor care au o activitate de minim 2 ani și se orientează pentru extinderea sau internaționalizarea afacerii.
Prin intermediul acestui curs se urmărește formarea competențelor privind elaborarea unui plan de extindere și îmbunătățire a afacerii, proiectarea unei strategii de dezvoltare a afacerii precum și de planificare a bugetelor necesare implementării activităților de extindere și internaționalizare a afacerii.

Pentru a vă înregistra la unul din cursurile Programului urmează să completați online formularul de participare de pe pagina web a Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA):

<https://www.oda.md/ro/suport-antreprenorial/oda-instruiri>

3. REȚEAUA INCUBATOARELOR DE AFACERI DIN MOLDOVA

Rețeaua (RIAM) a fost creată cu suportul financiar și tehnic al Uniunii Europene și reprezintă o platformă de cooperare instituită printr-o înțelegere benevolă a membrilor pentru promovarea rolului Incubatoarelor de Afaceri în dezvoltarea economică și recunoașterea acestora la nivel național și internațional.

Incubatoarele de afaceri reprezintă instituții publice localizate în toate regiunile țării, ce oferă antreprenorilor și potențialilor antreprenori condiții avantajoase pentru a se dezvolta: spații de producere și oficii, consultanță și instruire antreprenorială gratuită, acces la servicii de finanțare și de sprijin tehnic, etc. Antreprenorii începători beneficiază de serviciile Incubatoarelor de afaceri până la atingerea unui nivel de stabilitate și autonomie, ceea ce asigură întemeierea unor afaceri durabile și de succes.

Servicii oferite

- Consultanță și ghidare în afaceri;
- Acces la finanțare și mentorat;
- Spațiu de amplasare la un cost redus;
- Servicii administrative și tehnice;
- Accelerator de idei în FABLab.

Informații și Lista incubatoarelor:

<https://www.oda.md/ro/suport-antreprenorial/riam>

PLATFORME INVESTIȚIONALE PENTRU CREAREA ȘI DEZVOLTAREA AFACERILOR

Republica Moldova oferă o serie de platforme investiționale propice pentru crearea și dezvoltarea afacerilor. Acestea oferă facilități atât pentru producere de mărfuri pentru export dar și dezvoltare servicii digitale.

1. MOLDOVA INNOVATION TECHNOLOGY PARK

Moldova este o țară cu un potențial extraordinar de inovare și de dezvoltare a produselor digitale. Pentru a încuraja explorarea și dezvoltarea acestui potențial și pentru a transforma Moldova într-o destinație regională de top pentru produse și servicii tech de cel mai înalt nivel, Moldova Innovation Technology Park stimulează creșterea domeniilor tech și inovație din Moldova prin conturarea viziunii strategice a întregii industrii și prin stimularea inovației digitale în toate sectoarele. În plus, prin consolidarea cooperării între toți actorii cheie din domeniu atât la nivel local, cât și regional, încurajăm o creștere substanțială și pozitivă în ecosistemul tehnologic moldovenesc.

Moldova Innovation Technology Park este actorul principal și punctul de acces la cele mai inovative și performanțe servicii și facilități din domeniul tech din Moldova.

Parcul eficientizează practicile corporative, stimulează creșterea industriei și sprijină parteneriatul din ecosistemul IT. Crește competitivitatea regională a sectorului tech printr-o reducere nemaiîntâlnită a poverii fiscale, datorită introducerii impozitului unic în mărime de 7% din venitul din vânzări, facilitarea documentării imigraționiste a expaților, diminuarea barierelor birocratice și prezența digitală a rezidenților noștri.

În doar 5 ani de la înființare, în Moldova Innovation Technology Park sunt peste 1500 de rezidenți activi, dintre care peste 200 sunt companii cu capital străin originar din 40 de țări.

Pentru mai multe informații accesați – www.mitp.md

2. ZONELE ECONOMICE LIBERE

Zonele libere (zone economice libere – ZEL) sunt părți ale teritoriului vamal al Republicii Moldova, separate din punct de vedere economic, strict delimitate pe tot perimetrul lor, în care pentru investitorii autohtoni și străini sunt permise, în regim preferențial, anumite genuri de activitate (operațiuni de producție, de comerț etc.).

Pe teritoriul Republicii Moldova funcționează următoarele 7 zone economice libere (ZEL); unele, la rândul lor, au mai multe subzone:

- ZAL „Expo-Business-Chișinău” (Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”);
- ZEL „Ungheni-Business”;
- ZEL „Bălți”;
- ZAL „Parcul de producție Valkaneș”;
- ZAL „Tvardița”;
- ZAL „Parcul de producție Taraclia”;
- ZAL „Parcul de producție Otaci-Business”.

Și 2 zone industriale libere:

- Aeroportul Internațional Liber „Mărculești”;
- Portul Internațional Liber „Giurgiulești”.

În zonele libere se pot desfășura următoarele genuri de activitate: producerea mărfurilor pentru export; sortarea, ambalarea, marcarea produselor și alte asemenea operații; alte activități. Totodată, mărfurile introduce în ZEL pot fi utilizate în scopul consumului final, inclusiv pentru realizarea unor construcții.

De regimul vamal și fiscal preferențial în ZEL pot beneficia doar agenții economici care au obținut statutul de rezident.

Rezidenții ZEL pot beneficia de mai multe facilități vamale:

- mărfurile pot fi depozitate pe o perioadă nedeterminată în ZEL;
- mărfurile de import se plasează în ZEL fără a fi percepute taxe vamale și impozite;
- mărfurile originare din ZEL sînt scutite de taxa vamală la introducerea lor pe teritoriul RM;
- livrarea mărfurilor autohtone în ZEL se asimilează exportului cu TVA la cota zero.

PARCURI INDUSTRIALE

Parcul industrial este un teritoriu delimitat ce dispune de infrastructură tehnică și de producție, în care se desfășoară activități economice, preponderent producție industrială, prestare de servicii, valorificarea cercetărilor științifice și dezvoltare tehnologică într-un regim de facilități specifice în vederea valorificării potențialului uman și material al unei regiuni.

Până la moment, în baza Legii 182/2010 cu privire la parcurile industriale au fost lansate 10 parcuri industriale, inclusiv:

- PI „Tracom”, mun. Chișinău
- PI „Răut”, mun. Bălți
- PI „Cimișlia”, or. Cimișlia;
- PI „Edineț”, or. Edineț;
- PI „Comrat”, or. Comrat;
- PI „Cahul”, or. Cahul
- PI „Triveneta Cavi Development”
- PI „CAAN” or. Strășeni)”
- PI „Bioenergagro”, or. Drochia
- PI „FAIP”, or. Durlești.

Printre oportunitățile pe care le oferă Parcurile Industriale pentru investitori se notează:

- reducerea cheltuielilor și perioadei de timp necesare pentru lansarea activității de producție;
- procurarea terenurilor aferente construcțiilor la prețul normativ;
- suport tehnic, juridic și consultativ în procesul de obținere a autorizațiilor, avizelor, coordonărilor și a altor acte permissive;
- suport financiar pentru crearea infrastructurii tehnice și de producție;
- reducerea riscurilor legate de activitatea economică.

REȚEAUA NAȚIONALĂ LEADER

Rețeaua Națională LEADER este asociația care susține și reprezintă interesele Grupurilor de Acțiune Locală (GAL). Prin activitatea sa, organizația contribuie la dezvoltarea zonelor rurale din Republica Moldova. LEADER stabilește parteneriate atât la nivel local, național cât și internațional, favorizând interacțiunea și dezvoltarea GAL-urilor în scopul revitalizării zonelor rurale și creării locurilor de muncă.

Membrii GAL sunt organizațiile, instituțiile, liderii locali – reprezentanți

ai sectorului public, antreprenorial și civic, care împreună gestionează procesele de dezvoltare locală. Informații utile: <https://leaderin.md/>

FACILITĂȚI FISCALE ȘI VAMALE LA REVENIRE

Pentru încurajarea revenirii diasporei în țară, cetățenii R. Moldova beneficiază de facilități fiscale și vamale la revenirea cu traiul în țară.

Cetățenii Republicii Moldova reveniți din diaspora beneficiază de scutiri de la plata drepturilor de import care se aplică până la 1 octombrie 2025. Informația detaliată poate fi găsită accesând [Serviciul Vamal al Republicii Moldova - Diaspora](#)

- Regulamentul cu privire la modul de acordare a scutirii de la plata drepturilor de import persoanelor fizice care revin cu traiul în Republica Moldova poate fi consultat [aici](#);
- Se permite importul unui singur vehicul clasificat la poziția tarifară 8703 cu scutire de plata drepturilor de import cu prezentarea documentelor confirmative și respectarea cumulativă a următoarelor condiții:
 - a. termenul de exploatare a vehiculului nu este mai mare de 9 ani, din data producerii;
 - b. valoarea în vamă a vehiculului nu depășește 400000 de lei;
 - c. capacitatea cilindrică a motorului vehiculului nu depășește 2500 cm³, în cazul vehiculelor de la pozițiile tarifare 870321, 870322, 870323, 870331, 870332, 870340, 870350000, 870360, 870370000;
 - d. vehiculul nu prezintă defecte și/sau deteriorări vizibile;
 - e. vehiculul nu este destinat activității comerciale sau de producție.
- lista obiectelor de uz personal poate fi consultată [aici](#);
- cererea de solicitare a scutirii de la plata drepturilor de import și declarația pe propria răspundere, pot fi descărcate [aici](#). Cererea completată se depune la adresa de e-mail a Serviciului Vamal diaspora@customs.gov.md, cu mențiunea cererea de solicitare a scutirii de la plata drepturilor de import.

Telefon de contact: +373 22 574 176, +373 22 574 239.

CAPITOLUL 7

FAMILII MIXTE

DREPTUL DE ȘEDERE PROVIZORIE

Inspectoratul General pentru Migrație (IGM) este instituția care asigură implementarea politicilor statului în domeniile migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor, precum și a legislației relevante acestor domenii. Acesta oferă dreptul de ședere provizorie sau permanentă pe teritoriul Republicii Moldova.

Străinii care doresc să se stabilească cu reședința în Republica Moldova pe un termen mai mare de 90 de zile pot solicita acordarea dreptului de ședere provizorie. Dreptul de ședere provizorie poate fi acordat în scop de reîntregire a familiei. Pentru mai multe detalii, accesați acest [link](#).

DREPTUL DE ȘEDERE PERMANENTĂ

Străinii titulari ai dreptului de ședere provizorie (3 ani în cazul străinului căsătorit cu un cetățean al Republicii Moldova sau 5 ani – din alte categorii) poate solicita dreptul de ședere permanentă.

NOTĂ

1. Actele se depun cu 90 de zile înainte de expirarea permisului de ședere;
2. Nerespectarea termenului de depunere a cererii se sancționează administrativ.

Mai multe detalii [aici](#).

AVIZ PENTRU REÎNTREGIREA FAMILIEI CETĂȚEANULUI REPUBLICII MOLDOVA

Cetățeanul Republicii Moldova are dreptul de a solicita aviz pentru reîntregirea familiei. IGM al MAI poate elibera aviz pentru reîntregirea familiei cetățeanului Republicii Moldova pentru:

- soț ori soție;
- partener – străinul necăsătorit care conviețuiește cu cetățeanul Republicii Moldova necăsătorit și împreună cu care are cel puțin un copil;
- copiii minori, rezultați din căsătorie ori din afara căsătoriei, precum și pentru cei adoptați de ambii soți sau numai de unul dintre ei, pentru copiii încredințați ambilor soți ori numai unuia dintre ei prin decizia unei autorități competente din statul de origine, cu condiția ca acești copii să fie în mod efectiv în grija oricăruia dintre soți;
- copiii majori ai cetățeanului Republicii Moldova sau ai soțului ori soției acestuia în cazul în care aceștia nu se pot întreține singuri din motive medicale;
- părinții aflați la întreținerea cetățeanului Republicii Moldova sau a soțului ori soției acestuia;
- persoanele asupra cărora este instituită tutela sau curatela.

Cererea de acordare a avizului pentru reîntregirea familiei se depune de către cetățeanul Republicii Moldova personal și este însoțită de actele necesare conform legislației. Mai multe detalii [aici](#).

ANGAJAREA CETĂȚENILOR STRĂINI

Cetățenii străini au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova. Astfel, deținătorii dreptului de ședere pentru reîntregirea familiei pot fi angajați sau pot desfășura activitate de întreprinzători sau de liber profesioniști.

INFORMAȚII UTILE

Banca
Națională
a Moldovei

SISTEMUL BANCAR DIN RM

Deschiderea unui cont bancar în Republica Moldova este un proces destul de simplu și care implică puține documente. Dacă ați revenit din străinătate și aveți nevoie să deschideți un cont bancar local, găsiți în continuare detalii, inclusiv costurile pe care trebuie să le analizați înainte de a opta pentru o anumită bancă.

Fiecare persoană fizică poate deschide mai multe conturi în monedă națională și/sau în valută străină, indiferent de amplasarea administrativ-teritorială, respectându-se cadrul legislativ.

Pentru a deschide un cont bancar în Republica Moldova este nevoie să vă prezentați cu buletinul de identitate în original, la una dintre sucursalele băncii comerciale pe care o alegeți. Acolo veți completa cererea de deschidere a contului și chestionarul destinat persoanelor fizice.

Un cont bancar vă permite să plătiți și să primiți salarii, să câștigați dobândă de economii sau să deschideți o linie de credit, să plătiți utilități și aproape tot ce aveți nevoie.

Majoritatea băncilor din Republica Moldova percep un comision, în medie, de 50 MDL la deschiderea unui cont bancar. La fel, băncile oferă servicii electronice de Web-Banking, mobile banking, ce oferă accesul online la conturile de card, emise de bănci, pentru administrarea banilor și achitarea facturilor, utilizând orice dispozitiv conectat la internet, la orice oră și din orice colț al lumii.

Toate băncile din Moldova oferă credite de consum cu gaj, fără gaj, refinanțare ipotecare ș.a.

SISTEMUL DE PLĂȚI INSTANT MIA

Sistemul de plăți instant MIA este disponibil în instituțiile financiare din țară, permițând atât consumatorilor, cât și companiilor să efectueze transferuri de bani în mai puțin de 15 secunde, fără costuri și indiferent de instituția bancară, folosind doar numărul de telefon.

Pentru a transfera fonduri către o altă persoană, nu mai este necesar să trimiteți fotografii ale cardului bancar prin rețelele sociale, o practică nesigură. De acum, numărul de telefon al destinatarului este suficient pentru realizarea transferului.

Aplicațiile bancare oferă două tipuri de transferuri:

- Transfer instant (P2P);
- Solicită transfer (RTP).

Plățile instant permit transferul de fonduri în MDL între conturi în câteva secunde, fiind disponibile continuu, 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână. Aceasta constituie o îmbunătățire majoră comparativ cu metodele tradiționale de plată care pot dura ore sau chiar zile. Serviciul este accesibil prin aplicațiile bancare mobile și online banking în Republica Moldova.

Comisioanele aplicabile sunt absente pentru transferurile de până la 10.000 de lei pe lună. Pentru sumele care depășesc acest plafon, comisioanele nu vor fi mai mari de 5 lei per transfer.

Limitele tranzacționale stabilite sunt:

- o tranzacție nu poate depăși 5.000 de lei;
- într-o zi, se pot transfera până la 10.000 de lei;
- într-o lună, limita este de 30.000 de lei;
- se pot efectua până la 10 solicitări de transfer (RTP) pe zi.

Pentru ajustarea limitelor de transfer, clienții trebuie să contacteze banca.

Accesibilitatea MIA: Toți utilizatorii de mobile banking din Republica Moldova, fie că sunt persoane fizice sau juridice cu un cont de plăți la o bancă sau societate de plată, pot utiliza acest sistem. Numărul de telefon înregistrat constituie identificatorul necesar pentru inițierea unui transfer.

SISTEMUL FISCAL DIN MOLDOVA

Serviciul Fiscal prestează un spectru larg de servicii fiscale electronice destinate contribuabililor - persoane fizice, în materie de raportare fiscală și acces on-line la informații cu privire la obligațiile fiscale curente, precum și alte informații utile. Serviciile fiscale electronice simplifică accesul la informație și procesele de interacțiune a contribuabililor – persoane fizice cu Serviciul Fiscal de Stat. Detalii [aici](#).

[Declarație electronică](#)

SFS oferă tuturor persoanelor fizice posibilitatea de a depune rapoartele fiscale cu aplicarea semnăturii digitale sau semnăturii electronice de autentificare. Serviciul reprezintă un instrument eficient de creare, verificare și transmitere a declarațiilor privind impozitul pe venit prin intermediul rețelei internet, fără necesitatea de deplasare la organul fiscal. Persoanele fizice beneficiază gratuit de serviciul „Declarație electronică”.

Pentru prezentarea Declarației privind impozitul pe venit prin intermediul serviciului „Declarație electronică” veți parcurge [următorii pași](#).

[Declarație rapidă](#)

Serviciul reprezintă o metodă automatizată de creare, verificare și imprimare a declarațiilor privind impozitul pe venit, prin aplicarea codului de bare bidimensional ce criptează datele introduse la etapa depunerii formularului respectiv la oficiul fiscal.

Serviciul „**Declarația rapidă**” este furnizat gratuit și este disponibil pentru contribuabili - persoane fizice, fără necesitatea semnării unor acorduri juridice.

Pentru prezentarea Declarației privind impozitul pe venit prin intermediul serviciului „Declarație rapidă” veți parcurge [următorii pași](#).

Pentru mai multe servicii, inclusiv „Contul curent al contribuabilului”, „Verificarea obligațiunii fiscale” etc. accesați <https://servicii.fisc.md>.

PLATFORME ȘI SERVICII DIGITALE GUVERNAMENTALE

Republica Moldova și-a propus digitalizarea serviciilor, iar la 6 Septembrie 2023 a adoptat Strategia de Transformare Digitală pentru anii 2023-2030, care stabilește viziunea autorităților pentru dezvoltarea unei societăți digitale moderne pe toate dimensiunile. Obiectivul major este ca Republica Moldova să devină un stat cu nivel înalt al digitalizării, iar toată interacțiunea cu statul, dar și interacțiunile juridice între cetățeni să devină digitale. Către sfârșitul anului 2024 se urmărește digitalizarea a 75% dintre serviciile publice, iar către 2030 – a tuturor serviciilor publice din Republica Moldova.

În cazul membrilor diasporei, nu va mai fi necesară prezentarea la sediul misiunilor diplomatice sau consulare ale Republicii Moldova, care servesc drept intermediari între instituțiile publice naționale și cetățenii moldoveni aflați peste hotarele țării. Astfel, diaspora poate deveni mult mai conectată la sistemul serviciilor publice din Republica Moldova.

Lista tuturor serviciilor publice din Republica Moldova poate fi accesată prin intermediul Portalului Servicii Publice <https://servicii.gov.md/ro>. Actualmente, 51% din numărul total de servicii pot fi solicitate online. Respectiv, serviciile pot fi identificate pe platformă cu simbolul „E”. Menționăm că majoritatea dintre aceste **servicii** sunt doar **parțial automatizate**, ce presupune că doar unele dintre interacțiuni pot fi online, iar beneficiarul va trebui să viziteze fizic oficiile instituțiilor pentru finalizarea procesului.

IMPORTANT: Cetățenii din diaspora pot depăși aceste impedimente prin obținerea semnăturii electronice, care fac accesibile serviciile de împuternicire de la distanță a unei persoane care să vă reprezinte interesele (MPower, vezi mai jos).

O categorie distinctă reprezintă **serviciile digitale complet automatizate** care permit autoservirea electronică de către oricare cetățean al Republicii Moldova, **inclusiv din diaspora**, fără a fi necesară prezentarea la oricare instituții de stat, inclusiv la sediile misiunilor diplomatice și a oficiilor consulare ale țării noastre. Aceste **servicii pot fi utilizate de către diaspora moldovenească din oricare locație geografică**. Actualmente, există 36 de servicii disponibile, printre care menționăm 12 servicii cadastrale și 19 servicii pentru emiterea actelor de stare civilă, apostila, extras din registrul de stat al unităților de drept, lipsa datoriilor față de bugetul de stat, starea contului personal de asigurări sociale, cazierul judiciar, cazierul detaliat și cel contravențional disponibil în format digital, inclusiv cu opțiunea de apostilare și livrare la domiciliu.

IMPORTANT: Aceste servicii pot fi solicitate și accesate complet digital doar cu utilizarea semnăturii digitale, o condiție obligatorie pentru asigurarea identificării sigure a solicitantului de către prestatorii de servicii: <https://www.egov.md/ro/advanced-page-type/platforme-operate>

Semnătura electronică

Cetățenii aflați în diaspora, pot accesa datele personale din bazele de date ale statului, pot solicita acte, pot semna procuri și multe altele, dacă sunt deținători ai **semnăturii electronice**. Semnătura electronică reprezintă un instrument sigur care confirmă identitatea cetățeanului și care îi permite să întreprindă acțiuni în raport cu instituții din țara noastră, fără a se deplasa fizic acasă în acest scop.

MSign (<https://msign.gov.md/#/>) este serviciul guvernamental de semnătură electronică, creat de Agenția de Guvernare Electronică, care îți oferă posibilitatea să utilizezi toate tipurile de semnătură în interacțiunile tale online și să verifici autenticitatea lor în condiții de securitate garantată.

Cum poate fi obținută semnătura electronică?

1. ***Peste hotare - Prin solicitare depusă la una din misiunile diplomatice sau oficii consulare***

Începând cu anul 2022, semnătura electronică poate fi solicitată la sediile misiunilor diplomatice și a oficiilor consulare, acesta fiind un serviciu consular pentru care nu este percepută nicio taxă consulară. Veți achita doar costul semnăturii, la fel ca și cetățenii care depun această solicitare în interiorul țării. Funcționarii consulari vor expedia solicitarea Dvs la Chișinău, iar ulterior veți fi contactat atunci când semnătura va fi disponibilă pentru a putea intra în posesia acesteia;

2. ***În Republica Moldova - Prin solicitare depusă la unul din oficiile I.P. „Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică” (STISC) sau oricare dintre cele 9 filiale ale Camerei de Comerț și Industrie (CCI).***

Pentru mai multe detalii, accesați site-ul <https://semnatura.md/>

Ce posibilități vi se deschid odată obținută semnătura electronică?

1. **Portalul serviciilor publice cu peste 300 de servicii digitale** (<https://servicii.gov.md/ro/>);
2. **MCabinet** (mcabinet.gov.md) - portalul cetățeanului, destinat să ofere un mecanism eficient și modern de obținere a informațiilor oficiale de interes public și a celor documentate despre sine, disponibile în registrele și sistemele informaționale ale instituțiilor publice;
3. **MDelivery** (<https://mdelivery.gov.md/public/landing-page>) - asigură livrarea documentelor la adresa solicitată în Republica Moldova și peste hotare;
4. **Serviciul MPower** (<https://mpower.gov.md>) - cetățenii Republicii Moldova din diasporă pot solicita obținerea unui serviciu digital

și indirect, prin intermediul unei terțe persoane și acordarea împuternicirilor de reprezentare, utilizând acest serviciu. În luna martie 2024, sunt disponibile 23 tipuri de împuterniciri pentru 90 servicii publice, inclusiv obținerea documentelor de evidență a populației și stare civilă, înregistrarea unităților de drept, înmatricularea vehiculelor, cadastru, calificării conducătorilor auto etc);

5. **Raportarea către Serviciul Fiscal de Stat** - pentru a depune, emite și accesa online informații destinate persoanelor fizice și juridice (de ex. declarația cu privire la impozitul pe venit, eFactura, ș.a.).

Din iunie 2024, odată cu lansarea aplicației unice de acces la servicii publice EVO, cetățenii Republicii Moldova au principalele acte și servicii publice la îndemână, direct din telefonul mobil. Aplicația marchează un pas important în transformarea digitală a țării, oferind 3 acte digitale și integrând câteva sute de servicii și seturi de informații despre persoane fizice și juridice.

EVO vine să revoluționeze modul de interacțiune al cetățenilor cu statul - punându-l mereu la dispoziția tututor. Construită modular, aplicația integrează și interconectează cele mai populare și importante servicii electronice disponibile. În prima versiune, aceasta pune la dispoziție module precum: Documente, Verificare Acte, Date personale, Sănătate, Servicii Publice, Plăți, Împuterniciri și Programări.

Peste 25.000 de utilizatori au instalat aplicația în primele 3 zile de la lansare, cu obiectivul de a atinge 250.000, sau numărul curent de deținători ai semnăturii electronice, până la finele anului.

Astfel Moldova face un pas important către o societate digitală, unde accesul la serviciile publice este simplificat, securizat și adaptat nevoilor cetățeanului modern.

EVO este implementată de Agenția de Guvernare Electronică, sub egida Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, și este implementată cu susținerea partenerilor de dezvoltare: Proiectul Tehnologiile Viitorului, finanțat USAID, Suedia și Marea Britanie; precum și cu susținerea Ukraine Moldova American Enterprise Fund, UNDP și Banca Mondială.

Agenția de Governare Electronică a elaborat un ghid: **Platforme și servicii digitale guvernamentale** - un îndrumar complet, actual, comprehensiv și util despre cele mai importante soluții digitale guvernamentale dezvoltate de Guvern pentru cetățenii Republicii Moldova.

Ghidul poate fi descărcat [aici](#).

VEHICULE ȘI VINIETE

Vinieta

Procedura de circulație în Republica Moldova cu unitățile de transport înmatriculate în alte state.

Vinieta este taxa pentru folosirea drumurilor din Republica Moldova de către autovehiculele neînmatriculate în Republica Moldova.

Dacă aveți automobil cu numere de înmatriculare străine, nu puteți să circulați cu acesta pe teritoriul Republicii Moldova mai mult de șase luni pe durata unui an.

Dreptul de aflare pe teritoriul Republicii Moldova pe un termen mai mare de 180 de zile pe an îl vor avea doar autovehiculele introduse de către persoanele fizice domiciliat în străinătate și care dețin permis de conducere în țara în care își au domiciliul, cu condiția achitării vinietai de 180 de euro pentru fiecare perioadă consecutivă de 180 de zile de aflare a autovehiculului pe teritoriul țării noastre.

Ghid pentru [înregistrarea și achitarea vinietai](#).

Vinieta poate fi procurată la orice filială a băncilor comerciale, la terminalele de plată (QIWI, Paynet, Paymaster ș.a.), dar și online, accesând:

www.vinieta.gov.md

<https://www.asd.md/e-vinieta/#1658399814733-c6eb137f-3ebd>

ÎNMATRICULAREA MAȘINILOR

Ce trebuie să faceți pentru a înmatricula mașina în Republica Moldova

Pasul 1 Proceduri vamale. La biroul vamal prezentați pașaportul tehnic actul în baza căruia proprietarul are dreptul să o înmatriculeze în R. Moldova (contract de vânzare-cumpărare, procură, act de vânzare-cumpărare, factură ș.a.), certificatul de achitare a vinierei. La prezentarea acestor documente biroul vamal va emite o chitanță.

Pasul 2 Achitarea taxelor vamale la bancă. Cu chitanța eliberată, mergeți la banca din cadrul postului vamal și achitați suma accizei și taxa pentru efectuarea procedurilor vamale.

Pasul 3 Eliberarea certificatului de vămuire. După achitarea taxelor cuvenite, Serviciul vamal vă eliberează un certificat cu care mergeți la Agenția Servicii Publice pentru înregistrarea vehiculului în Republica Moldova.

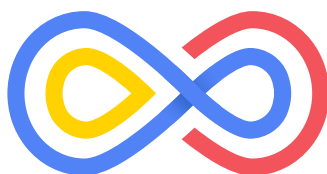
Pasul 4 Asigurarea obligatorie de răspundere civilă. Mergeți la Societatea de Asigurări pentru a încheia asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de circulație. Asigurarea de răspundere civilă (RCA), încheiată de un asigurător, pe numele proprietarului vehiculului, este obligatorie pentru a circula pe drumurile din Republica Moldova.

Pasul 5 Obținerea actelor de vămuire. După achitarea taxelor stabilite, Serviciul vamal eliberează documente care confirmă plasarea vehiculului în regim de import definitiv, cu care mergeți la Agenția Servicii Publice pentru înregistrarea vehiculului în Republica Moldova.

Pentru mai multe detalii privind procedura de înmatriculare, accesați

<https://asp.gov.md/ro/servicii/vehicule/42>

<https://e-services.md/ro/evidenta-si-documentarea-vehiculelor>

Biroul Relații cu Diaspora

Acest ghid a fost elaborat pentru a veni în sprijinul cetățenilor Republicii Moldova care se află în procesul de revenire sau deja s-au întors acasă. Sperăm că informațiile prezentate sunt utile și oferă o imagine de ansamblu asupra pașilor de urmat și serviciilor disponibile pentru a vă facilita (re)integrarea în societate.

Procesul de revenire poate fi complex și uneori copleșitor, dar este important să țineți minte că nu sunteți singuri. Instituțiile statului, precum și numeroase organizații non-guvernamentale, sunt pregătite să vă ofere suportul necesar. Nu ezitați să apălați la serviciile lor ori de câte ori aveți nevoie de îndrumare sau asistență.

Ținem să subliniem că acest ghid are un caracter informativ și nu substituie informațiile furnizate de autoritățile competente. Vă încurajăm să consultați sursele oficiale și să solicitați asistență specializată pentru situații particulare sau complexe.

Vă dorim mult succes în această nouă etapă a vieții dumneavoastră și ne exprimăm aprecierea pentru decizia de a reveni acasă. Prin experiența și cunoștințele acumulate peste hotare, aveți potențialul de a contribui semnificativ la dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Împreună putem construi un viitor mai bun pentru noi toți.

brd@gov.md
www.brd.gov.md

Elveția.

Materialul a fost elaborat de Biroul relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat a Republicii Moldova, cu suportul financiar oferit de Guvernul Elveției în cadrul Proiectului „Sprijin pentru guvernanta diasporei, migrației și dezvoltării prin îmbunătățirea cadrului politic și instituțional” din cadrul Programului „Valorificarea potențialului migrației în Republica Moldova”, faza a III-a.

foto: Max Chumash